

Використана література:

1. Александров М.С. (Ольминский М.). Государство, бюрократия и абсолютизм в истории России / М. Ольминский. – М.: Книгоиздательство "Коммунист", 1919. – 248 с.
2. Высочайше утвержденное 27 Ноября 1830 г. мнение Государственного Совета, о пенсии и единовременном пособии Чиновникам, служащим по дворянским выборам // Журнал Министерства Внутренних Дел. - 1831. - Кн.3. Распоряжения. - С.3-4.
3. Градовский А.Д. Существо государственных должностей и учение о службе гражданской / А.Д.Градовский // Собрание сочинений А.Д.Градовского. – Т.8. Начала русского государственного права. – Часть II. Органы управления. – СПб.: Типография М.М.Стасюлевича, 1903. – С.1-185.
4. Квасов Д.А. Становление и развитие пенсионного законодательства о государственных служащих Российской империи XIX – начала XX вв.: дисс. ...канд. юрид. наук: 12.00.01 / Д.А.Квасов. – М., 2005. – 191 с.
5. Центральний державний історичний архів України у м. Київ, ф.193, оп.5, спр.525. Дело по сообщению Главного комиссариата о пенсиях чиновникам. 1792 г., 29 арк.
6. Шепелев Л.Е. Чиновный мир России: XVIII – начало XX в. / Л.Е.Шепелев. – СПб.: «Искусство-СПБ», 1999. – 479 с.

ЕВТАНАЗИЯ ЯК ПРОБЛЕМА МОРАЛІ І ПРАВА

Кубрак О. В., старший викладач кафедри
філософії і соціології Сумського
національного аграрного університету

Право на життя - основне, невід'ємне (належить від народження) право, яке гарантує і захищає одну з основних цінностей особистості і суспільства - людське життя, неприпустимість його довільного позбавлення.

Багато років тема евтаназії викликає в суспільстві неоднозначну реакцію. Ця проблема загострюється з розвитком суспільного прогресу, і зокрема - технології підтримки життєдіяльності важко хворих людей. Актуальність цієї теми важко переоцінити, по-перше, через те, що вона пов'язана з найдорожчим, що є у людини, - з його життям, а по-друге - через недостатню її вивченість, недостатність її освітлення в працях вчених – юристів і практично повної відсутності відповідних правових актів у законодавстві більшості країн.

Термін «евтаназія» ввів англійський філософ Френсіс Бекон (1561 – 1626) для визначення легкої безболісної смерті (від грец. euthanasia, eu – гарно, thanatos – смерть).

На початку XX ст. юрист Карл Біндінг і психіатр Альфред Гохе запропонували називати евтаназією знищення так званих "неповноцінних" життів. Така інтерпретація поняття евтаназії знайшла застосування в гітлерівській Німеччині, де декретом від 1 вересня 1939 року була введена в дію програма «Евтаназія», що мала жахливі наслідки - сотні тисяч убитий розумово відсталих, психічно хворих людей, епілептиків, пацієнтів, які страждають від старечої немочі і різних

органічних неврологічних розладів (параліч, хвороба Паркінсона, розсіяний склероз, пухлина мозку), яких визнали тягарем для суспільства і прирекли на «легку» смерть в газових камерах.

Теоретики різних країн світу неоднозначно висловлюються з приводу юридичного закріплення евтаназії. Тому ця проблема не знайшла свого кінцевого вирішення в міжнародно-правових актах, зокрема в Європейській конвенції про права та основні свободи людини, яка була прийнята 4 листопада 1950 року і набула чинності 3 вересня 1953 року.

Відомо, що першими у сфері легалізації добровільної смерті стали Нідерланди. Сприятливі умови для евтаназії існували там ще з 1984 року, коли Верховний суд країни визнав добровільну евтаназію такою, яка допомагає людині зберегти свою гідність перед лицем смерті.

Очевидно тому, незважаючи на опір опозиції, восени 2000 року закон про легалізацію деяких форм активної евтаназії пройшов у нижній палаті парламенту з легкістю. Тепер, за рішенням суду в кожному конкретному випадку лікар, що сприяв самогубству свого пацієнта при певних обставинах, не визнається винним.

В 1997 році Конституційний суд Колумбії ухвалив рішення, згідно з яким лікар, що виконав бажання безнадійно хворого пацієнта про добровільну смерть, не несе перед судом відповідальності.

В 2002 році евтаназію узаконила Бельгія. У Швейцарії евтаназія заборонена, але ті люди, що без власної вигоди допомагають іншим піти з життя, не підлягають осуду.

Щодо США – в штаті Орегон дозволене так зване самогубство за допомогою іншої особи: наприклад, лікар може приписати хворому смертельні пігулки. У двох інших регіонах США рішенням Апеляційних судів другого округу (Нью-Йорк і інші) і Дев'ятого округу (Каліфорнія, Орегон і інші), що позбавляють сили встановлені законом заборони, лікар може виписувати припарати, що призводять до смерті, але не має права давати їх сам. У Каліфорнії після довгих років обговорення в результаті референдуму в 1977 році був прийнятий закон «Про право людини на смерть», за яким невиліковано хворі люди можуть оформити документ із виявленням бажання відключити реанімаційну апаратуру.

В 1998 році евтаназія була узаконена на Північних територіях Австралії. Там лікар може допомогти пацієнтові піти з життя, приписавши йому відповідні ліки або зробивши ін'єкцію. Однак через півроку цей закон скасували.

В кінці 2005 р. легалізована евтаназія в Ізраїлі для смертельно хворих пацієнтів, яка проводиться за допомогою машини. На апарат штучного дихання кріпиться спеціальний таймер, який подає сигнал за 12 годин до відключення апарату. У звичайній ситуації особи, які здійснюють догляд за пацієнтом, будуть просто перемикає таймер, і апарат штучного дихання продовжить нормальне функціонування, але при дотриманні ряду строгих умов, включаючи згоду пацієнта або його законного опікуна, таймер можна буде залишити в дії, що призведе до відключення апарату.

Відомий теолог і філософ середньовіччя Фома Аквінський (1226 - 1274) стверджує, що людський закон повинен ґрунтуватися на природному законі: заборона людям робити те, що не є для них неправильним - не законотворчість, а тиранство. Але, продовжує він, мораль і ідеальна законність не тотожні. Іноді те,

що з точки зору моралі погано, все ж юридично забороняти недоцільно. У той же час те, що допускає мораль, може бути заборонено законом, оскільки часом для загального блага нам доводиться відмовлятися навіть від своїх прав[4, 64-71].

Позиція Ватикану щодо цього питання помітно пом'якшалася в 2002 році, коли папа римський Іоан Павло II заявив, що використання медичного устаткування для порятунку життя хворого в деяких випадках може бути проявом неповаги стосовно пацієнта.

Деякі дослідники проблеми стверджують, що, хоча евтаназія аморальна, її не слід забороняти в законодавчому порядку. Їхні аргументи такі: по-перше, занадто високі витрати на втілення законних санкцій в життя, по-друге, перспектива недодержання спільних установлених правил що до впровадження в практику евтаназії настільки широка, що вона вже підриває загальну повагу до закону. Інші опоненти стверджують, що, хоча евтаназія не у всіх випадках неправильна, вона не повинна бути дозволена законом. Один з варіантів цього аргументу той, що практикою евтаназії дуже легко зловжити. Інший варіант свідчить, що легалізація ставить багатьох людей в скрутне становище вибору: або продовжувати жити, або, померши, піти з дороги, - положення, в яке ніхто не може ставити людину[1].

Медичне товариство прийняло Декларацію про евтаназію на 39-й Всесвітній Медичній Асамблеї в Мадриді (жовтень 1987 р.), в якій зазначається: «Евтаназія як акт навмисного позбавлення життя пацієнта, навіть на прохання самого пацієнта або на підставі звернення з подібним проханням його близьких, неетична. Це не виключає необхідності поважного ставлення лікаря до бажання хворого не перешкоджати течії природного процесу вмирання в термінальній фазі захворювання» [2].

Як же обстоють справи з цією проблемою в Україні? Український юрист Ярослав Олійник вважає, що на законодавчому рівні проблема евтаназії в нашій країні не піднімалась. Існуючи нормативні акти не сприяють лібералізації цього питання. Так, стаття 115 Кримінального кодексу України «Навмисне вбивство» передбачає покарання від 7 до 15 років позбавлення волі.

Медицина в Україні перебуває у скрутному становищі. При мізерній зарплаті лікарів і тотальній відсутності безкоштовних ліків пацієнти, які є залежними від дорогих препаратів, знаходяться в становищі заручників. Щоб не разорити рідних багато онкохворих йдуть із клінік помирати додому: сьогодні онкологія фінансується тільки на 25 % від необхідного рівня і покупка дорогих препаратів лягає повністю на близьких хворої людини.

Президент Всеукраїнської асоціації паліативної медицини Світлана Мартинюк -Гресь стверджує, що сьогодні з 800 тисяч онкохворих в країні 85 % ідуть з життя вдома в страшних муках. Особливо це стосується громадян, які живуть в сільській місцевості, бо вони не мають доступу до знеболюючих препаратів. Адже для того, щоб виписати потрібні ліки, селянинові потрібно їхати на комісію в район за 30 – 40 кілометрів. Це приводить до того, що доктори (часто не за власним бажанням) застосовують один із різновидів евтаназії – ортоназію. Суть її в тому, що лікар нічого не робить для порятунку життя пацієнта, обмежуючись методами, що полегчують стан вмираючого. На жаль вони не завжди погоджують свої дії з родичами хворого, що приводить до скандалів і навіть судів [3].

Фахівці стверджують, що сьогодні в Україні квітне соціальна і пасивна евтаназія. Це випадки коли, приміром, людині необхідні дорогі ліки – а в неї немає на це коштів, або коли «швидка» не виїжджає до вмираючого.

Чи можна розглядати добровільну евтаназію як третій вид виправданого умертвіння – мається на увазі самооборона і покарання – питання дискусійне. Незаперечним є лише те, що перш ніж узаконити подібну допомогу безнадійно хворим, потрібно мати високоморальне суспільство, у якому би чітко виконувалась буква закону.

Використана література:

1. Вороб'єва Л. Етические проблемы эвтаназии [Електронний ресурс] / Любовь Вороб'єва // Здравый смысл. – 2006. – №4 (41). – Режим доступу до ресурсу: <http://euthanasia.at.ua/publ/1-1-0-3>.
2. Декларация об эвтаназии [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://p.120-bal.ru/pravo/16474/index.html>.
3. Кубрак О. В. Евтаназія: морально – правові аспекти / Кубрак О. В. // «Держава і право: проблеми становлення і стратегія розвитку». Зб. мат. Міжнародної науково-практичної конференції (21-22 травня 2011 р., м. Суми). / Кубрак О. В. – Суми: Сумська філія Харківського національного університету внутрішніх справ, 2011. – С. 494 – 496.
4. Прикладна етика. Навч. посіб. / Аболіна Т.Г., Нападиста В.Г., Рихліцька О.Д. та ін.]. – Київ: «Центр учбової літератури», 2012. – 392 с.

ГЕНЕЗИ ПРОБЛЕМ ТЕОРІЇ ПРАВОВІДНОСИН ТА ІСНУЮЧИХ ДИСКУСІЙНИХ ПИТАНЬ

Кузнецова М. Ю., кандидат юридичних наук,
завідувач кафедри правового забезпечення АПК
Сумського національного аграрного університету

Враховуючи відсутність єдиної позиції щодо розуміння правової природи правовідношення, вважається за необхідне, з метою поглиблення теоретико-методологічних засад, висвітлити спірні питання теорії правовідношення. Передусім необхідно визначити існуючі наукові розбіжності щодо використання понять «правове відношення» та «правовий зв'язок». Так, певна група вчених вважає, що розмежування понять «правовідношення» та «правовий зв'язок» є недоцільним, тому у своїх роботах вони традиційно використовують зазначені поняття як ідентичні та взаємозамінні.

Водночас інша група вчених наполягає на необхідності усвідомлення різниці між цими поняттями, пропонуючи розуміти «правовий зв'язок» як особливу приналежність, атрибут правової системи. Наприклад, Л. С. Явич, висловлюючись з цього приводу, підкреслює, що «у правовій сфері діяльності людей ми зіткнулися з відомою відмінністю між суспільним зв'язком та суспільним відношенням, але це питання потребує ще додаткових досліджень... С. С. Алексєєв писав, що відношення і є зв'язок. Це неточно» [1, 210, 211]. Поглиблюючи свою думку, Л. С. Явич підкреслює, що правові відносини відрізняються від правових зв'язків як «ступенем конкретизації суб'єктів та їх